

УДК 330.34:332.142

БУЛЕЦА НАДІЯ,

*аспірант кафедри фінансів і банківської справи
Ужгородського національного університету*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У статті проведений аналіз міжбюджетних відносин у країнах світу, визначений їх вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Показано, що державна політика країн ЄС спрямована на підвищення конкурентоспроможності кожного регіону, а також рівня соціально-економічного розвитку найбільш розвинутих регіонів. З'ясована роль виконавчих органів місцевого самоврядування в питаннях виконання регіональних бюджетів. Головною особливістю їхньої діяльності визначено акумулювання надходжень для покриття витрат, передбачених у бюджеті. Наголошено, що темпи зростання та структура доходів і видатків місцевих бюджетів у різних країнах світу відрізняються й віддзеркалюють ступінь фінансової самостійності органів місцевого самоврядування, а також залежність регіонів від коштів із державного бюджету.

Ключові слова: міжбюджетні відносини; соціально-економічний розвиток; регіон; місцеве самоврядування; бюджет; доходи місцевих бюджетів; видатки місцевих бюджетів.

Постановка проблеми. Бюджетному регулюванню соціально-економічного розвитку регіонів приділяється достатньо уваги в багатьох країнах світу. Це пов'язано з тим, що бюджетна політика є одним із найважливіших економічних важелів впливу держави на господарчі процеси. За допомогою бюджетного регулювання держава може контролювати співвідношення доходів і видатків бюджетів різних рівнів за рахунок зміни структури державних видатків, податкових і неподаткових надходжень до бюджету, забезпечуючи рівновагу платіжного балансу, економічне зростання, зайнятість населення та, як наслідок, соціально-економічний розвиток країни й окремих її регіонів. В умовах геополітичних змін та інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС) важливо визначити особливості міжбюджетних відносин у розвинутих країнах світу, передусім у країнах Західної Європи, економіка яких вибрана орієнтиром подальшого соціально-економічного розвитку України. Дослідження досвіду бюджетного регулювання в країнах із розвинутою економікою є одним із важливих наукових та практичних завдань бюджетної політики в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу впливу міжбюджетних відносин на соціально-економічний розвиток регіонів присвячено багато зарубіжних та вітчизняних досліджень. Серед напрацювань зарубіжних учених необхідно виділити роботи E. Ahmad, G. Brosio, V. Tanzi [1]; W. Oates [2]; E. Ruśkowski, J. Salachna [3] та інших. Дослідження бюджетного регулювання на рівні регіонів отримали розвиток у працях вітчизняних учених, а саме: Б. Данилишина [4]; В. Міклоди, С. Слави-Продан, С. Сембера, В. Гоблика [5-6]; Н. Павліхи [7] та інших. Наукові результати, представлені в названих дослідженнях, є значними, але недостатніми в сучасних умовах із позицій інтеграції України в Європейський Союз. Тому зарубіжний досвід бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів і визначення особливостей міжбюджетних відносин у країнах із розвинутою економікою потребують подальшого наукового дослідження.

Метою дослідження є аналіз міжнародного досвіду бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що бюджетна політика в країнах Європейського Союзу складається з двох частин. З одного боку, спільна європейська бюджетна політика, а з іншого - сукупність національних бюджетних політик країн ЄС, основні завдання яких полягають у забезпеченні максимальної зайнятості населення, виробництва та купівельної спроможності населення, раціонального використання природних ресурсів і захисту навколишнього середовища. У країнах ЄС спрямованість на бюджетне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів визначається Амстердамською угодою (1999 р.). Згідно зі ст. 158 розділу XVII "Економічна та соціальна єдність" Угоди для зміцнення економічної та соціальної інтеграції Євросоюз повинен орієнтуватися на подолання диспропорцій між рівнями розвитку різних регіонів і відставання найменш благополучних із них, включаючи острови й сільські райони [8].

Розвиток міжбюджетних відносин у країнах ЄС супроводжувався трансформацією основних цілей щодо бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів у певні періоди часу. Але протягом усього періоду розвитку Європейського Союзу основними напрямками його діяльності залишалися подолання нерівності між різними регіонами ЄС, посилення збалансованого їх розвитку на території ЄС та забезпечення рівних можливостей щодо соціально-економічного розвитку всіх регіонів [9, с. 101]. Так, у 1994-1999 рр. цілі регіональної політики ЄС визначали напрями, наведені в табл. 1.

Пріоритетною вважалася перша мета щодо розвитку та корегування структури відсталих регіонів. На неї повинно було припадати не менш ніж 75 % від загального обсягу коштів, що проходять через відповідні структурні фонди. Ці суми направляли відсталим регіонам через різні види допомоги, насамперед підтримка на-

давалася підприємствам малого та середнього бізнесу для підвищення якості інфраструктури, стимулювання залучення виробничих інвестицій, сприяння розвит-

ку на місцевому рівні. З 2000 р. цілі регіональної політики ЄС було скорочено, у тому числі за рахунок їх об'єднання (табл. 2).

Таблиця 1. - Цілі регіональної політики ЄС у 1994-1999 рр.

Цілі	Зміст
<i>Регіональна спрямованість</i>	
Мета 1	сприяння розвитку та корегування структури відсталих регіонів
Мета 2	конверсія регіонів, прикордонних районів або частин регіонів (у тому числі зон зайнятості та міських громад), серйозно постраждалих від промислового спаду
Мета 5б	сприяння сільському розвитку за допомогою сприяння розвитку та корегування структури аграрних регіонів
Мета 6	розвиток і перебудова структури регіонів з дуже низькою щільністю населення
<i>Загальнодержавна спрямованість для країн ЄС</i>	
Мета 3	боротьба з безробіттям; полегшення вступу в трудове життя молоді та людей, витіснених з ринку праці; забезпечення рівних можливостей зайнятості чоловіків і жінок
Мета 4	створення сприятливих умов для адаптації робітників до галузевих змін і змін у виробничих системах
Мета 5а	сприяння сільському розвитку за допомогою прискорення перебудови структури сільськогосподарського виробництва в рамках реформи спільної сільськогосподарської політики, а також забезпечення модернізації та структурних змін у рибній промисловості

Складено за даними [10, с. 31; 11].

Таблиця 2. - Цілі регіональної політики ЄС з 2000 р.

Цілі	Попередні цілі	Зміст	Фонди
<i>Регіональна спрямованість</i>			
Мета 1	Без змін	сприяння розвитку та корегування структури відсталих регіонів	Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд, Європейський фонд орієнтації і гарантій сільського господарства
Мета 2	Мета 2 + Мета 5б	підтримка економічних і соціальних перетворень (конверсії) районів, що зіткнулися з проблемами структурного характеру	Європейський фонд регіонального розвитку, Європейський соціальний фонд
<i>Загальнодержавна спрямованість для країн ЄС</i>			
Мета 3	Мета 3 + Мета 4	сприяння адаптації та модернізації політики й систем освіти, професійної підготовки, зайнятості	Європейський соціальний фонд

Складено за даними [10, с. 34].

Як випливає з даних, наведених у табл. 2, у сучасних умовах політика ЄС передбачає соціально-економічний розвиток регіонів. Про це свідчить те, що перша мета практично не змінилася та залишається головною серед інших цілей регіональної політики ЄС. Також не змінилися умови, за якими регіони можуть претендувати на додаткові кошти як фінансову допомогу ЄС. Однією з таких умов є величина валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення за паритетом купівельної спроможності, розрахована за попередні 3 роки. ВВП має складати не менш 75 % від середнього значення цього показника за країнами ЄС.

Таким чином, регіональна політика ЄС спрямована на те, щоб допомогти кожному регіону розкрити свій повний потенціал через підвищення конкурентоспроможності та рівня соціально-економічного розвитку найбільш відсталіших регіонів за рахунок стимулювання інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в регіонах, підвищення доступності, надання якісних товарів та послуг, збереження навколишнього середовища, заохочення інновацій та підприємництва, створення нових робочих місць, а також подолання регіональної нерівності [12, с. 118-119]. Як відзначається в дослідженні [13, с. 459], особливості соціально-економічного розвитку європейських регіонів проявляються в їх діяльності. Загальні напрями цієї діяльності представлено на рис. 1.

Одне з провідних місць щодо соціально-економічного розвитку регіонів у ЄС належить бюджетному регулюванню процесів держави та окремих регіонів. Функціонування та розвиток бюджетного фінансування регіонального розвитку відбувається на основі відповідного правового забезпечення, а саме: Європейської Хартії про місцеве самоврядування, Всесвітньої декларації місцевого самоврядування, Європейської декларації прав міст та Європейської хартії міст [6, с. 134-135].

Основним джерелом права щодо бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів є Європейська Хартія про місцеве самоврядування.

У Рекомендації Rec (2005) 1 Комітету міністрів Ради Європи "Про фінансові джерела органів місцевої й регіональної влад" [15], що ухвалено 19 січня 2005 р., зазначаються такі основні напрями бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіонів:

по-перше, бюджетне регулювання соціально-економічного розвитку (зокрема такі його інструменти, як місцеві податки, державні субсидії, а також механізми фінансового вирівнювання) регіонів має бути адаптовано до потреб місцевих громад з метою ефективної діяльності органів влади та управління;

по-друге, з метою соціально-економічного розвитку регіонів місцеве самоврядування передбачає певний ступінь фінансової автономії. Органи місцевої влади та управління повинні в рамках національної еконо-

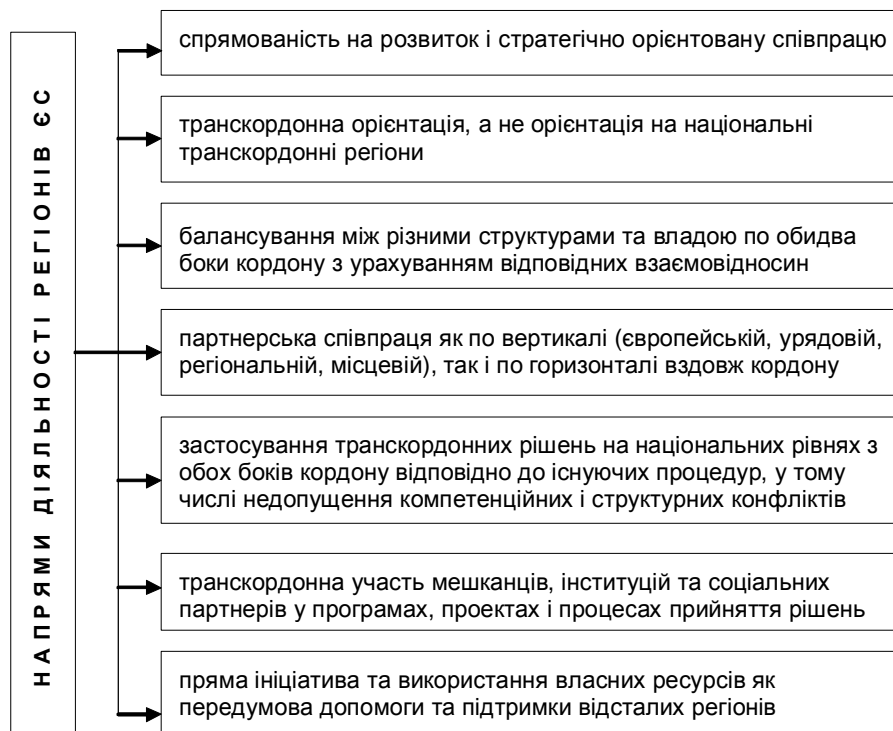

Рис. 1. Напрями діяльності регіонів ЄС.
Складено за дослідженнями [13, с. 34; 14].

мічної політики мати право на достатні власні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися під час здійснення своїх повноважень та обов'язків у межах закону;

по-третє, вирішення фінансових проблем органів місцевої влади та управління має враховувати особливості розвитку кожної держави, які залежать від структури державного управління, територіальної організації, розподілу повноважень між різними ланками управління, а також традицій.

З позицій формування доходів місцевих бюджетів у європейських країнах застосовують в основному дві моделі місцевого оподаткування [16, с. 19]:

1) модель, заснована на оподаткуванні майна (можливі й інші місцеві податки, проте податок на майно є найбільш важливим). Така модель використовується, наприклад, у Великобританії, де запроваджено тільки один місцевий податок - податок на майно, а також у Франції, Іспанії та Польщі;

2) модель, заснована на оподаткуванні доходів фізичних осіб - її використовують, наприклад, Данія, Норвегія, Фінляндія та Швеція, а також Хорватія.

Зазвичай доходи місцевих бюджетів країн світу формуються з податкових надходжень від декількох місцевих податків, один із них може бути важливішим за інші. Як показує міжнародна практика, у сучасних умовах у багатьох розвинутих країнах світу, у тому числі в країнах ЄС, спостерігається підвищення ролі регіонів, тому все більше заохочується розвиток місцевих програм, що відповідає курсу децентралізації управління. Зарубіжний досвід свідчить про те, що місцевим органам влади можуть надаватися повноваження щодо регулювання ставок місцевих податків. Крім цього, у багатьох країнах світу ступінь свободи місцевого самоврядування щодо оподаткування визначається встановленим діапазоном розмірів податкових ставок, у межах якого приймаються рішення на рівні регіону. Наприклад, у Данії, а також до середини 80-х рр. ХХ ст. у Великобри-

танії місцевим органам влади надається повна свобода у визначенні ставок місцевих податків. В Італії ставка податку на майно може варіюватися у межах від 0,4 до 0,7 % оподаткованої суми. У Польщі законом установлюється максимальна ставка податку, та органи місцевого самоврядування уповноважені визначати будь-яку ставку, що не перевищує максимальної, а також надавати звільнення від сплати місцевих податків. Такі обмеження на максимальну ставку місцевих податків необхідні для того, щоб уникнути податкової конкуренції між органами влади різних рівнів.

У деяких країнах місцеві органи самоврядування можуть самостійно обирати місцеві податки. Наприклад, в Угорщині місцеві органи влади можуть застосовувати будь-який із таких місцевих податків: податок на земельні ділянки, податок на будинки, комунальні податки на доходи, туристичний податок і місцевий податок на доходи підприємства. У Польщі використовується податок на майно (він забезпечує понад 12 % усіх надходжень до муніципальних бюджетів), на сільськогосподарські угіддя, на транспортні засоби. Крім того, муніципалітети отримують 27,6 % надходжень від податку на доходи фізичних осіб та 5 % надходжень від податку на прибуток підприємств, що стягуються на власній території, які є закріпленими та впливають на які (змінювати ставки податку або встановлювати пільги) місцеві органи влади не вповноважені [16, с. 23].

Таким чином, темпи зростання та структура доходів місцевих бюджетів у різних країнах світу суттєво відрізняються, віддзеркалюючи ступінь фінансової самостійності органів місцевого самоврядування, а також залежність регіонів від коштів із державного бюджету. У дослідженні [6, с. 149] відзначається, що "місцеві бюджети як економічна категорія відображають грошові відносини, що виникають між органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами розподілу створення вартості в процесі формування територіальних

фондів грошових ресурсів, які використовуються для соціально-економічного розвитку регіонів та покращення добробуту їх населення, для виконання делегованих та закріплених за ними функцій і завдань". Тому рівень соціально-економічного розвитку регіонів залежить, з одного боку, від обсягу й структури доходів місцевих бюджетів, а з іншого, від їх видатків.

Видатки бюджету визначаються як економічні відносини між учасниками бюджетного процесу відповідно до наданих їм бюджетними повноваженнями в рамках встановлених законом стадій бюджетного процесу з приводу формування та використання видаткових зобов'язань. За Рекомендацією Rec (2005) 1 "Про фінансові джерела органів місцевої й регіональної влади" відповідно до Статуту Ради Європи урядам держав - членів ЄС - рекомендується гарантувати органам місцевої влади систему фінансування їхніх видатків [15]. Таке положення підтверджує важливу роль органів місцевого самоврядування в наданні ключових державних послуг економічної (послуги житлово-комунального господарства, охорона навколишнього середовища тощо) та соціальної (охорона здоров'я, освіта, соціальний захист та соціальне забезпечення) спрямованості.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Аналіз зарубіжного досвіду регулювання міжбюджетних відносин показав, що соціально-економічному розвитку регіонів сприяють перерозподіл функцій управління та відповідальності на користь органів місцевого самоврядування, що відображено в нормативно-правовій базі держави, яка регулює міжбюджетні відносини регіонів; надання місцевим органам влади та управління права щодо регулювання ставок податків місцевого рівня; підвищення рівня диверсифікації бази оподаткування регіонів, зокрема за рахунок розширення доходної бази місцевих бюджетів.

Обґрунтування таких підходів щодо міжбюджетного регулювання зарубіжних країн з урахуванням особливостей інституційного середовища України сприятиме вдосконаленню міжбюджетних відносин та підвищенню соціально-економічного розвитку її регіонів, що є напрямом подальших наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ahmad E. Local service provision in selected OECD countries: Do decentralized operations work better? / E. Ahmad, G. Brosio, V. Tanzi // In Fiscal decentralization and land policy / [eds. G. K. Ingram, Y. Hung-Hong]. - Cambridge, Ma : Lincoln Institute of Land Policy, 2008. - P. 73-104.
2. Oates W. E. On The Evolution of Fiscal Federalism: Theory and Institutions / W. E. Oates // National Tax Journal. - 2008. - № 61 (2). - P. 313-334.
3. Ruśkowski E. Finanse lokalne po akcesji / E. Ruśkowski,

J. Salachna. - 2 wyd. - Warszawa : Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2007. - 42 s.

4. Данилишин Б. Новітні виміри сучасної практики соціально-економічних перетворень у державі / Б. Данилишин / Економіка України. - 2010. - № 8. - С. 40-50.

5. Мікловда В. П. Регіон в євроінтеграційних процесах : [монографія] / [редкол.: В. П. Мікловда, С. С. Слава-Продан, С. В. Сембер, В. В. Гоблик]. - Ужгород : ФОП Бреза А. Е., 2011. - 518 с.

6. Мікловда В. П. Життєздатний економічний розвиток регіону : [монографія] / [редкол.: В. П. Мікловда, С. С. Слава, С. В. Сембер, В. В. Гоблик]. - Ужгород : Ліра, 2009. - 432 с.

7. Павліха Н. Концептуальні засади просторового облаштування території у контексті забезпечення сталого розвитку / Н. Павліха // Регіональна економіка. - 2004. - № 4. - С. 95-104.

8. Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Communities, C 325. - 2002. - Vol. 45. - Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12002E/TXT>.

9. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.] ; Центр політико-правових реформ. - К. : Москаленко О. М., 2012. - 212 с.

10. Сидорова Е. А. Особенности бюджетной политики в Европейском союзе / Е. А. Сидорова. - М. : ИМЭМО РАН, 2012. - 129 с.

11. Council Regulation (EC) № 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Communities. - 1999. - L 161. - Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31999R1260>.

12. Eurostat regional yearbook 2014: Eurostat statistical book [Електронний ресурс]. - Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2014. - 334 p. - Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5785629/KS-NA-14-001-EN.PDF/e3ae3b5c-b104-47e9-ab80-36447537ea64>.

13. Основи регіонального управління в Україні / В. М. Вакуленко [ред.], М. К. Орлатий [ред.]. - К. : НАДУ, 2012. - 576 с.

14. Practical Guide to Cross-border Cooperation [Електронний ресурс] / Third Edition 2000/Phare/AEBR / EC. - Режим доступу : http://www.aebr.eu/files/publications/lace_guide.en.pdf.

15. Концептуальні та стратегічні документи РЕ [Електронний ресурс] / Рада Європи: розвиток місцевої демократії в Україні. - Режим доступу : <http://www.slg-coe.org.ua/category/documents/conceptual/>.

16. Свяневич П. Основы фискальной децентрализации. Справочное руководство для стран с переходной экономикой / П. Свяневич. - Будапешт : Изд-во "ArktiszStudio". 2003. - 85 с.

17. OECD Fiscal Decentralisation Database [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.oecd.org/tax/federalism/oecdiscaldecentralisationdatabase.htm#C_5.

Булеца Надежда,

аспірант кафедри фінансов и банковского дела Ужгородского национального университета

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

В статье проведен анализ межбюджетных отношений в странах мира, определено их влияние на социально-экономическое развитие регионов. Показано, что государственная политика стран ЕС направлена на повышение конкурентоспособности каждого региона, а также уровня социально-экономического развития беднейших регионов. Выявлена роль исполнительных органов местного самоуправления в вопросах выполнения региональных бюджетов. Главной особенностью их деятельности определено аккумулирование поступлений для покрытия предусмотренных в бюджете расходов. Акцентировано, что темпы роста и струк-

тура доходов и расходов местных бюджетов в разных странах мира отличаются, отражая степень финансовой самостоятельности органов местного самоуправления, а также зависимость регионов от средств из государственного бюджета.

Ключевые слова: межбюджетные отношения; социально-экономическое развитие; регион; местное самоуправление; бюджет; доходы местных бюджетов; расходы местных бюджетов.

Buletsa Nadiya,

postgraduate Uzhgorod National University, Department of Finance and Banking

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF BUDGET ADJUSTMENT OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS

The article analyzes the intergovernmental relations in the world and their impact on the socio-economic development of regions. Determined that the public policy of the EU aims to increase the competitiveness of each region and the level of socio-economic development of the poorest regions. For the purpose of socio-economic development to the executive branch of local government powers entrusted to implement the budget. The main feature of these activities is the accumulation of revenue to cover the costs budgeted. Established that the growth and structure of income and expenditures of local budgets in different countries vary, reflecting the degree of financial autonomy of local governments and regions dependent on funds from the state budget.

Keywords: intergovernmental relations; socio-economic development; region; local government; the budget revenues of local budgets; expenditures of local budgets.

REFERENCES

1. Ahmad E., Brosio G., Tanzi V. (2008), Local service provision in selected OECD countries: Do decentralized operations work better?, in: Ingram G. K., Hung-Hong Y. (eds.), *Fiscal decentralization and land policy*, Cambridge, Ma, p. 73-104 (engl).
2. Oates W. E. (2008), On The Evolution of Fiscal Federalism: Theory and Institutions, *National Tax Journal*, № 61 (2), p. 313-334 (engl).
3. Ruskowski, E., Salachna, J. (2007), *Finanse lokalne po akcesji*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa, 42 p. (pol).
4. Danylyshyn B. (2010), *Ekonomika Ukrainy*, № 8, p. 40-50 (ukr).
5. Miklovdav. P., Slava-Prodan S. S., Sember S. V., Hoblyk V. V. (2011), Region in European integration processes, FOP Breza A.E., Uzhhorod 518 p. (ukr).
6. Miklovdav. P., Slava S. S., Sember S. V., Hoblyk V. V. (2009), Viable economic development of the region, Lira, Uzhhorod, 432 p. (ukr).
7. Pavliukha N. (2004), *Rehionalna ekonomika*, № 4, p. 95-104 (ukr).
8. Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community (2002), Official Journal of the European Communities, p. 325. Vol. 45, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12002E/TXT> (engl).
9. Boryslavska O. M., Zaverukha I. B., Shkolyk A. M. and all (2012), Decentralization of public authority: European experience and prospects of Ukraine, *Moskalenko O.M. Publisher*, Kyiv, 212 p. (ukr).
10. Sydorova E. A. (2012), Features of fiscal policy in the European Union, YMEMO RAN, Moscow, 129 p. (rus).
11. Council Regulation (EC) № 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds, Official Journal of the European Communities. 1999. L 161, available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31999R1260> (engl).
12. Eurostat regional yearbook 2014: Eurostat statistical book. Luxembourg: Publications Office of the European Union, available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5785629/KS-HA-14-001-EN.PDF/e3ae3b5c-b104-47e9-ab80-36447537ea64> (engl).
13. Vakulenko V. M., Orlaty M. K. [ed.] (2012), Basics of regional governance in Ukraine, NADU Press, Kyiv, 576 p. (ukr).
14. Practical Guide to Cross-border Cooperation, *Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC*, available at: http://www.aebr.eu/files/publications/lace_guide.en.pdf (engl).
15. Conceptual and strategic documents CE, *Council of Europe: the development of local democracy in Ukraine*, available at: <http://www.slg-coe.org.ua/category/documents/conceptual/> (ukr).
16. Svyanevich P. (2003), Basics of fiscal decentralization. Handbook for countries with economies in transition, «Arktisz Studio» Publ., Budapest, 85 p. (rus).
17. OECD Fiscal Decentralisation Database, available at: http://www.oecd.org/tax/federalism/oecd-fiscal-decentralisation-database.htm#C_5 (engl).

© Булеца Надія

Надійшла до редакції 30.11.2015